

Szerkesztőség, kiadó-hivatal és nyomda
 Cluj-Kolozsvár, Str. Baron L. Pop, — Brassai-utca 10

Az Uj Kelet telefonjai

Szerkesztőség	977
Kiadóhivatal	844
Nyomda	879
Héber osztály	455
Zs. N. Sz.	558

A kéziratok kizárólag a szerkesztőségnek címen-
 dők. Kéziratokat nem
 adunk vissza és nem öriz-
 hetünk meg

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

Előfizetési árak
 Romániában

Egész évre	320 lei
Félévre	170 lei
Negyedévre	90 lei
Egy hónapra	30 lei

Egy szám ára pályaudvaron
 és vidéken is 1 lei 50 ban!

Csehszlovákiában

Egy hónapra	20 dinár
Egy szám	1 dinár

V. évfolyam, 49. szám

Cluj (Kolozsvár) 5682. adar 3.

1922. március 3. Péntek

Az indokolás

Händler Márton keresetét a cluji járásbíró elutasította. Ez a mai nap érdekessége. Kicsoda ez a Händler Márton? Nem fontos. Egyike sok ezer testvérünknek. Milyen ügyben utasította el keresetét? Az se fontos. Jelentéktelen ügyecske, csip-csup esirke-pör, tán meg sem érdemli a nyomdafestéket. Ellenben az indokolás. Az már valami. Händler Márton magyarul adta be a keresetét. Händler Márton nem magyar. Händler Márton zsidó. A bíróság valamelyik tagja, nyilván egy buzgó helyettes, hosszú emlékezőtehetséggel visszanyúlt a közelmúlt évek rendelet-ávarjába és kikötötte a Consiliul Dirigent dekrétumát, amely azt mondja, hogy hivatalos kereseteket vagy az állam nyelvén, vagy az illető nemzeti kisebbség nyelvén kell beadni. Händler Márton tehát, minthogy hivatalosan elismert nemzeti kisebbséghez tartozik, románul, vagy zsidóul kellett volna megfogalmaznia keresetét és semmiesetre sem magyarul. Ez az indokolás teszi érdekessé Händler Márton elutasított keresetét, ez teszi érdemessé arra, hogy nyomdafestéket kapjon. És ez emeli a szürke köznapi hírekként ide a fontos ügyek fórumára.

Az első amin fennakad a szem, egy aprócska formahiba. Mi magunk is emlékszünk a rendeletre, amelynek alapján a fél vagy az állam nyelvén vagy a maga nyelvén adhatja be a keresetét. De mi ugy tudjuk, hogy nem a nemzeti kisebbségi nyelvről tette ott említést, hanem kiki anyanyelvéről. Tehát románul vagy az anyanyelvén adhatja be mindenki hivatalos kérvényeit, folyamodásait, beadványait az állami hivatalokba. Händler Márton szerintünk helyesen járt el, amikor magyarul adta be keresetét, hiszen az ő anyanyelve minden valószínűség szerint magyar. Mi sokkal súlyosabb ügyekben is, például a zsidó iskolák tanítási nyelve dolgában, eljártuk, hogy az egyedül helyes és észszerű álláspontot magáévá tette az állam, mert más a nemzetiség és más az anyanyelv. A zsidók anyanyelve Erdélyben csaknem mindenütt magyar. A zsidó iskoláknak ép ezért meg is engedték, hogy mindaddig, amíg át nem térhetnek a közvetlen zsidó, tehát hébernyelvű tanításra, magyarul folytathassák az oktatást. Ezt az elvet a bíróságnak is el kell fogadnia, hiszen a Consiliul Dirigent is anyanyelvről beszél. Ezt pedig nem azért mondjuk, mintha nekünk a cluji járásbíró precedense kellemetlen volna, de mert félünk tőle, hogy a járásbírók számára talál kellemetlen lenni. Mi nagyon örvendünk, ha akármelyik Händler Márton testvérünk esetében a nemzeti kisebbségi elvre hivatkoznak, nagyon örvendünk akkor is, ha egyelőre pörvesztések is vagyunk. Nagyon örvendünk, ha a zsidóságtól zsidó nyelvű beadványokat kérnek. De mit fog csinálni a járásbíró, a törvényesek, a rendőrség, a prefektúra, ha tömegesen érkeznek majd a hébernyelvű beadványok. Ránk nézve ez a megoldás nem volna kellemetlen, minden hivatalnál ott kellene lennie a mi emberünknek, aki jóval nagyobb és súlyosabb hatáskört látna el, mint az ugynevezett hités tolmács és ez végre is odavezetne, hogy minden fórumon ott volnának nemzeti kisebbségünk képviselői.

De itt fájdalom még nem tartunk.

Egyelőre csak egy tényről, egy félremagyarázott rendeletéről, egy félreismert esetről. Mint annyiszor tettük, most is meg kell magyarázunkunk, más a nemzetiség, más a nemzeti nyelv és más az anyanyelv. Frappáns példája ennek Magyarország is, ahol századokon át más volt az anyanyelv és más a hivatalos nyelv, hiszen minden hivatalban latinul folytak a tárgyalások. A Händler-ügyben mindamelllett mi nem látunk precedenst. Ami a nyelvi részt illeti, valóban csak elcsúszott esetek, mint ilyen egyuttal elszigetelt eset is. De mégis precedens egyuttal az ügy, precedense annak, hogyan szokás zsidó kereseteket elutasítani. Ha el kell utasítani minket, mindannyiszor Händler Mártonok vagyunk, ha el kell utasítani, hajlandók mindig elismerni a nemzeti kisebbségi jogainkat. Akkor egyszerre van saját nyelvünk, kultu-

ránk. Csak nem akarnak rólunk tudni, amikor kilátásunk volna rá, hogy megnyerjük a pert. Csak akkor nem vagyunk külön nemzetiség, ha követelnénk valamit, ami jár nekünk és akkor nincs saját nyelvünk és kulturánk, ha ennek a nyelvnek és kulturának az ápolására követelni merjük azokat az összegeket, amelyek joggal megilletnek minket. Amin mi ma már nem is busulunk, el se keseredünk rajta. Megtaláltuk az igazságot és hiába utasítanak el minket, mi alkalomadtán visszajára fordítjuk a bírói indokolást, majd mi is felfolyamodással élünk, mint Händler Márton, ha kell nemzeti nyelvünkön fogjuk odakiáltani az igazságkeresők legősibb, legrészesebb, legfőbb mondatát: legyen világosság! És ezt annál könnyebben tehetjük, mert ez a mondat is az ősi nyelvünkön fogantatott.

Poincaré a kiengesztelés útjára tért

A kisanant kiépítette a frontját. A génuai tárgyalást április 10-ikén tartják meg. A boulogne konferencia eredménye. Oroszország az egyenlő bánásmóddhoz köti a génuai konferencián való részvételét. Lloyd George pozíciója ismét megerősödött.

Az Uj Kelet tudósítójától

Két bukást jósolt meg a múlt héten a világsajtó, mind a kettőből olyan politikai omlás következett volna be, amely erősen veszélyeztette volna azokat a törekvéseket, amelyek az általános gazdasági krízis megoldása és a nemzetek között mindinkább kiélesedő érdekellentétek elhárítására irányul. Megjósolták Lloyd George bukását, azoknak a híreknek az alapján, hogy a Poincaréval folytatott tárgyalásai során a francia felfogás győzött, nem az övé. A horoszkóp második része logikus kiépítése volt ennek a feltevésnek, mert Lloyd George bukása csaknem automatikusan vonta volna maga után a nagytant összeomlását is. A legújabb jelentésekből kiderült, hogy mind a két feltevés alaptalan. Az angol sajtó a boulogne tárgyalásokról szóló tudósításában kiemeli Lloyd George abszolút sikerét.

Poincaré ezeken a tárgyalásokon egészen váratlanul a kiengesztelő és a kibékítő politika felé hajlott.

Ez az engedékenysége élesen el-
 lentében áll eddigi politikájával és ez kétségtelenül az angol miniszterelnök befolyásának köszönhető. Lloyd George kijelentette a sajtó képviselői előtt, hogy az Angora-szerződésen kívül, amelyről az olasz követ távolléte miatt nem tárgyalhattak, az angol és a francia felfogás között lévő minden ellentétet elsimítottak. A két miniszterelnök között való egyetértés annyira megszilárdultnak látszik, hogy a génuai konferenciáig, amelyet április tizedikére tűztek ki, már nem is találkoznak.

Boulogneban, ahol a génuai konferencia előkészítésén az összes függő kérdéseket megtárgyalták, természetesen szóba jött Oroszország elismerésének kérdése is. Lloyd George kijelentette, hogy erről a kérdéstről Boulogneban nem döntöttek és hogy elismerjék-e Oroszország kormányát az antant hatalmak, vagy ne ismerjék el, az Génuában dől el,

ahol Oroszország magatartása sze-

rint fog kialakulni az erre vonatkozó határozat.

Abban a kérdésben igen természetesen szava lesz a kisanantnak is, jóllehet, hogy a nagytant hatalmai még mindig nem tisztázták azt a kérdést, hogy milyen szerepet engedélyez Génuában a kisanantnak. A kisanant minden esetre felkészül erre az alkalomra és a szövetségi keretnek kiszélesítése és Lengyelországra való kiterjesztése olyan erőgyarapodást jelent, amelyet nem kiesnyelhet majd le a génuai konferencia. A bukaresti lengyel követ az „Adeverul” munkatársával folytatott beszélgetésében olyan kijelentéseket tett, amelyek arra vallanak, hogy a kisanant főleg az orosz kérdésben igyekszik érvényesíteni felfogását. Kijelentette, hogy mindazoknak az államoknak, melyek Oroszországgal szövetségben vannak, érdekük, hogy előzőleg megtárgyalják a génuai konferencián tanúsítandó magatartásukat. Az a szoros összeköttetés, amely Románia és Lengyelország között fennáll, fokozta a kisanant erejét és előrelátható, hogy ez az egyetértés kifejezésre fog jutni már a szakértők belgrádi konferenciáján is,

amelynek épen ezért lehet nagy jelentőséget tulajdonítani.

A kisanant egész frontján élénk előkészületek folynak. Benes miniszterelnök tegnap utazott Pozsonyba, ahol Nincses jogszláv külügyminiszterrel fog találkozni. A találkozáson Benes be fog számolni párisi és londoni útjáról, viszont Nincses a bukaresti konferenciáról fogja informálni cseh kollégáját. Természetes, hogy a két államférfiu eszmecsereje ki fog terjedni a génuai és a belgrádi konferenciára is. Bizonyosra lehet venni, hogy Csehszlovákia miniszterelnöke az orosz kérdést is meg fogja tárgyalni Nincsesel, aki tudvalevőleg eddig inkább a francia felfogást vallotta és kevés hajlandóságot mutatott arra, hogy az orosz problémát békülék politikai szellemében oldják meg.

Minthogy azonban Csicserin külügyi népbiztos igen határozott szö-

vegü táviratot intézett ez ügyben Schanzer olasz külügyminiszterhez, feltehető, hogy mindazok, akik Oroszországgal szemben a rideg tartózkodás álláspontját foglalták el, engedni lesznek kénytelenek, ha csak ki nem akarják tenni a génuai konferenciát annak a veszedelemnek, hogy végképen kudarcot valljon. Csicserin említett táviratában az orosz delegáció részére a többi delegációval egyenlő elbánást kér a génuai konferencián és garanciát követel arra nézve, hogy az orosz küldöttség részére is biztosítani fogják a nemzetközi érintkezésben kodifikált sérthetlenséget. Feltehető, hogy az orosz kormány követeléseivel számolni fognak az antant hatalmak annál inkább, mert Oroszország távolmaradása lehetetlenné és meddővé tenné a génuai konferenciát és így a kisebb erejű Szerbia sem tarthatja majd meg külön állásfoglalását.

Ortodox községek a dési határozatok ellen

Nagyvárad visszautasítja a papi terrort

Az Uj Kelet tudósítójától

A dési zsinat határozatai, amelyekről már részletes tudósítást közöltünk, Désváros zsidósága között hallatlan izgalmat és felháborodást keltettek. Péntek este és szombaton a nagy zsinagógában is érezhető volt a felháborodás, amit alig lehetett lecsillapítani. A dési közvetlen közelségből látták és érezték a papi terrort és a konferencia reakciós atmoszférája és határozatai mélyen feldúlták a hagyományos formák között nevelődött konzervatív keresztény zsidóságot is. Mindenki érezte, hogy a zsidóság tekintélyére, demokratikus felfogására és hitbeli érzésére ökölosapással sújtott néhány szélsőséges rabbi terrorja. Sokat beszéltek Rosenzweig Jakab dési delegátus esetéről. Rosenzweig többek között azt javasolta, hogy a hitközségek a jesivák támogatása címén tekintélyes összeget vegyenek be költségvetésükbe. A gyülekezet ezt az indítványt azzal torkolta le, hogy a jesiva minden hitközségnek a magánügye. Szóval a talmudtanítás ügyét ezek az urak nem teszik magukévá!

Ma már mindenki tisztában van vele, hogy az egész gyülekezet, amely szervezeti szabályzatokat „alkotott”, voltaképpen nemcsak a józan felfogással került ellentétbe, hanem magával a hagyományos fejlődéssel is, amelyre eddig az urak olyan nagy hangon hivatkoztak. Soha, semilyen körülmények között nem oktrojálhatta a rabbi akaratát a községre. Ez így volt ősidők óta. Amióta zsidó hitközség, amióta zsidó közület van, szabad országokban, a középkorban és a gettóban mindig az a felfogás érvényesült, hogy a hitközség összességének akarata vihető csak keresztül, nem pedig a papoké. Papi, egyházi hierarchiát a zsidóság nem ismer.

De elkövetett a dési zsinat egy igen súlyos formai hibát is. Az ötvenes bizottság, amely itt nagy hangon purparlázott és hozta a zsidóságot megsegényítő határozatait, túllépte hatáskörét. A várad kongresszus annak idején ugyanis csak javaslat-elkészítésre utasította ezt a bizottságot, amely eszerint csak javaslatokat készíthetett elő és nem sajátíthatta ki egy nagyobb testület hatáskörét. A határozatokat csak a nagygyűlés hozhatta volna. Szóval ennek a bizottságnak a nagy-

(aldassék), hogy
 dani mindenkinek,
 nek az ő árnyéká-
 lóle. Baal-Sem te-
 jöttö tanítványait
 uk. A bérlo, egy
 zsidó, barátság-
 nagy vacsorát ren-
 és a vendégek
 virradt a reggel,
 vai felkeltok, hogy
 belépett egy ko-
 a falu volt — em-
 bábos volt a kezé-
 szor az asztalra
 nki se szolt hozzá,
 ttek, mit akart a
 mindnyájan a házi-
 k. De a gazda vi-
 és semmi izgal-
 Befejteké imájü-
 belép ugyanez a
 ztala út. És Baal-
 zsdát:

tesz ő így?
 válaszolt neki:
 valahányszor, ha
 ének egy részét
 figyelemzet az
 háromszor és ha
 kor a gróf a ház
 önébe veti.

Baal-Sem:
 an pénzed a fi-
 nyomban és mi
 reád.

olta:
 esen eddig egy
 ántsem okoz ez
 (diesérjüki) bizo-
 ni és szentélyé-
 mi pedig álljunk
 g három óra van
 Isten (diesérjüki)
 tem.

uk.)

Onora Ri.

ülönlegességeit.
 s borait. Szesz

1289

Leitner

LTÓ

öképes 1/2 kilogram-
 nyiségben kapható

Gyula

Plata Un'rei 7. sz.

és táská

en kapható

Öndösné!

16.

Szerzővuggár

ufen (Szappan-u.)

2 karátos lemez
 ... Lei 75—
 gram Lei 68-20
 " " 61-40
 " " 54-60

ronal
 gram " 47-80

eváltó!

saere, Cluj.

TELEFON 2—13

y és Tsai

ság 1220

ada laccu
 ca) 14. sz.

draktár,
 ráló telep.
 és törköly-
 , likör- és
 Bornagy-

Példát kell statuálni Aki egy kosár tojással akart vesztegetni. Elítélték a félke- gyelmű vádlottat

Az Uj Kelet tudósítójától —
A kolozsvári törvényszék büntető tanácsa érdekes vesztegetési perben hozott ma marasztaló ítéletet. Félkegyelmű idősebb parasztember volt a vádlott, akinek az volt a bűne, hogy az ellene folyó bűnper egy kosár tojással akarta befolyásolni.

A tárgyalás alig néhány percig tartott és végig a humor jegyében folyt le. Az öreg paraszt a tárgyalás megkezdése előtt félős verejtékesen nézett ki a vádlottak padján és remegve nézett hol az ügyészre, aki az aktacsomagok között keresgél, hol pedig az ügyvédjére, aki bátorító pillantásokat küldött feléje.

A tárgyalást reggel kilenc óra körül nyitotta meg dr. Bohatiel táblabíró tanácselnök. A jegyző felolvasta a vádiratot, amely szerint Kiss János nagyszállói parasztagazda felke-reste dr. Kozma János főgyészt, egy kosár tojást vitt neki és arra kérte, hogy az ellene folyó bűnperben befolyásolja a bíróságot arra, hogy pörét jóindulattal kezeljék. Aztán kihallgatták a vádlottat. Nagyon ijedten beszélt.

— Hallotta mivel van vádolva?
— Igenis. Nem hallottam.
— Akkor miért mondja, hogy igenis?
— Nem tudok csak magyarul. Látszik rajta, hogy félkegyelmű.

— Hát vitt egy kosár tojást a főgyész urnak?
— Vittem. De csak husz darabot. Nem volt tele a kosár.
— Nevetek. A vádlott is nevetni kezdett, aztán hozzátette:
— Mit csinálnak? Nem volt több.

— Beszélt a főgyész urral?
— Nem kérem. A cselédnek adtam oda.
— Akkor minek vitte?
— Megkértem a cselédet, mondja meg a főgyész urnak, hogy én hoztam a tojásokat. És kérje meg a nevemben, hogy segítsen rajtam, mert verekedés miatt pörbe fogtak.

— Szóval meg akarta vesztegetni a főgyész urat.
— Nem tudom.
— Mit nem tud?
— Semmit, mert aztán eljöttem. Megint nevettek. De azután elült a nevetés és a legkomolyabban folytatták. Hosszu János ügyész megtartotta a vádbeszédét.

Hosszasan fejtegette, hogy Kiss János cselekedete teljesen kimeríti a vesztegetés kritériumát. Szigorú büntetést kell hozni, mert példát kell mutatni a jövőre nézve, hogy ilyen esetek elő ne fordulhassanak. Azután dr. Farkas Pompejus védő tartotta meg a beszédét. Hivatkozott arra, hogy a legképtelenebb belemagyarázással sem lehet ezt az esetet vesztegetésnek minősíteni. Hiszen a szerencsétlen Kiss János nem is beszélt a főgyésszel. A cselédnek adta át a tojásokat. A vádlott felmentését kéri.

Végül megkérdezik a vádlottat:
— Van még valami mondani-valója? Mit tud mentésére?
Megvonogatta a vállát:
— Nem tudok kérem semmit. Csak a cseléddel beszéltem.
— De a tojást elvitte.
— Igenis.

Aztán ítélethozatalra vonultak vissza. Néhány percig tanácskoztak és meghozták az ítéletet. Kiss Jánost vesztegetési kísérletben bűnösnek mondták ki és a 82. szakasz alkalmazásával két heti elzárásra és száz lei pénzbüntetésre ítélték. Majd felolvasta a bíró az indokolást, amely így hangzik:

— Bűnösnek mondtuk ki Kiss Jánost, mert bizonyult, hogy a tojással vesztegetni akart. Bár figyelembe vettük, hogy büntetve nem volt még, hogy félkegyelmű, mégis meg kellett büntetni, mert példát kell statuálni a jövőre nézve.

Csak szegény Kiss Jánost sajnáljuk, hogy miért éppen rajta kellett kezdeni.

Németország megszállásáról tárgyal a nagykövetek tanácsa

Franciaország fél a német elnökválasztástól

Az Uj Kelet tudósítójától

A német jóvátétel kérdésében az elmúlt héten tárgyalások folytak a kormány és a jóvátételi bizottság között. Felmerült az a terv, hogy a jövőben a belga, a francia és a többi károsult vidék

közvetlenül a német szállítókhoz forduljon, hogy megtegye megrendeléseit.

Az új módszer szerint a német szállítóknak módjában lesz olyan árakat elérni, amelyek arányban állanak a világi piac áraival. Az ügynek azonban nehézségei vannak, mert a reparációs nyereségek nagyon emelkednek és politikai okokból is kényes a dolog. Franciaország részéről az a veszély fenyeget, hogy rendelkezéseit a Rajna menti vidékre koncentrálja és az egész ipari vidék gazdaságát Németországból nyugatfelé orientálja. Most az a hír érkezik Berlinből, hogy a tárgyalások megegyezéssel végeződtek, az egyezményt a kormánynak és a jóvátételi bizottságnak fogják átnyújtani ratifikálás végett. Ezzel szemben

Szökési kísérlet az ügyészség fogházából

Szövetkezés a börtönben. — Ki akarták rabolni a Banca Romaneasca-t. — Nem sikerült randevó.

Az Uj Kelet tudósítójától

Rendkívül érdekes bűnügyet akadályozott meg tegnap este a kolozsvári államrendőrség. Veszedelmes betörőbanda egybekovácsolódását tette lehetetlenné azáltal, hogy a kellő pillanatban érkezett meg a színhelyre és fülölte le a betörőtársaságot. Nemesak a banda megalakulását, hanem egy már ártalmatlanná tett társaság megszökését akadályozták ezáltal meg.

Kozma Demeter, a nemrégben elfogott betörőkirály, aki, mint ismeretes, mindennáron detektív szeretne lenni, közölte az ügyészség fogdapanaszokával, hogy szerda este fél 11 óra körül meg fog szökni a fogházból Balog János betörő és Jelinek Béla, a Fenyő-féle ékszerüzlet hírhedt kifosztója. A fogdapanasznok azonnal értesítette a rendőrséget a tervezett szökésről, mire a rendőrség megbizta Katz detektívet, hogy járjon utána a dolognak és a kérdéses időben legyen az ügyészségi fogda előtt.

Katz detektív szerdán este 10 óra körül már elrejtőzött a folyosón és várt. Fél 11 tájban ajtónyílást hall és az óvatossággal kinyitott ajtón két bozontos fej kékül a folyosóra. Balog János és Jelinek Béla volt. A detektív azonnal ártalmatlanná teszi őket és megkezdte a faggatást. A két gonosztevő cinikus hangon vallja be, hogy 11 órára a Redoutban adtak randevut egy János-Lajos nevű betörővel, aki csak röviddel ezelőtt került ki az ügyészség fogházából.

Katz detektív ekkor rájuk zárta az ajtót, természetesen kikutatta őket és elvette a náluk talált kulcsokat. Elrohantak.

Párisból azt a szenzációs jelentést kapjuk, hogy

a nagykövetek tanácsa Foch tábornagy részvételével ülést tartott, amelyen Németország megszállásáról tárgyaltak.

Nem tudni milyen apropóból veti fel Franciaország ezt a tervet, ha a jóvátételi kérdéssel megegyezés történt, több mint valószínű, hogy a német elnökválasztás miatt állott elő ez az új helyzet. Franciaország tartja tőle, hogy az elnökválasztó Németországban már a választás alatt fel talál borulni a rend, mert a jobb-pártiak a reakciós Kahr, volt bajor miniszterelnököt szeretnék beültetni az elnöki székbe.

Kähr csak egy állomás volna a restaurált Hohenzollern-uralom felé.

Berlini távirat szerint a „Deutsche Allgemeine Zeitung“ azt jelenti, hogy Wirth kancellár a napokban kezd tárgyalásokat a pártok vezetőivel, az új köztársasági elnök személyére vonatkozólag.

hant a Redoutba. János Lajosnak nagy lehetett a meglepetése, amikor tizenegy óra tájban a várt cimborák helyett Katz detektívet találta, aki letartóztatta.

Elvitték a rendőrségre, ahol Pop kapitány azonnal megkezdte a kihallgatást. János Lajos nem vette túlságosan tragikusnak a dolgot és teljes nyíltsággal elmondta összes terveit. Így derült ki, hogy János Lajos, aki különben igen képzett mechanikus, még a fogházban töltött idő alatt két rajzot készített. Az egyiket a fogház záráról, a másikat pedig egy régebbi terv szerint a Banca Romaneasca középső trezorjának záráról.

A rajzokat azután átsempesztte egy Losonci János nevű fényezőre, aki a börtön vasműhelyében dolgozott és megkérte, hogy a tervek szerint készítse el a két kulcsot. Losonci rövid idő alatt eleget tett a megbízásnak és az elkészített kulcsokat egy őrzetlen pillanatban átsempesztte Balog Jánosnak, aki Jelinek Bélával egy fülkébe volt zárva.

János közben kitöltötte a büntetését, elhagyta a börtönt. Tegnap este tizenegy óra körül lett volna a találkozás a Redoutban, ami azonban a már ismert okok miatt természetesen elmaradt. Elmondta azután János, hogy még ezen az éjszakán egy Koltán nevű Hosszu-utcai mechanikushoz akartak betörni, ahonnan két villanyfurót és drótot akartak lopni.

Onnan azután a Banca Romaneasca helyiségébe akartak behatolni a meglévő kulcsok segítségével. A villanyfuróra azért volt szükségük, hogy a pénzszekrény külső falát keresztül furják, a drótra pedig azért, hogy a villany biztosítékát lekössék, mert a furás olyan feszültséget okozott volna, amely a biztosítékot is kilöketi.

Értesülésünk szerint tegnap este a bank trezorjában kilencmillió lei készpénz volt, amivel aztán Budapestre akartak szökni. A rendőrség most abban az irányban kezdte meg a nyomozást, hogy nincsenek-e a városban még bűntársaik. János Lajos egyelőre a vizsgálat befejezéséig a rendőrség vette őrizetbe.

zást, hogy nincsenek-e a városban még bűntársaik. János Lajos egyelőre a vizsgálat befejezéséig a rendőrség vette őrizetbe.

— Weizmann az arab problémáról. Londonból jelentik: Dr. Weizmann egy glasgowi népgyűlésen hosszú beszédet tartott a palesztinai arab kérdéssel.

— Ugy vélem, — mondotta — hogy valamelyes tapasztalatom nekem is van, az arab kérdéssel, épen eleget tárgyaltam arabokkal és ismerem Palesztinát és a következő országokat. Csak rövidlátó politikus keresi a palesztinai bajok eredőjét a zsidókban vagy a cionizmusban. Egyiptomban is nehézségek vannak, Indiában is, hát ezeket a cionisták idézték elő? Irland bajait vagy Mezopotámiát a cionizmus rovására lehet írni? A palesztinai bajok részleges jelensége az általános katasztrófnak, amely érehető az egész világon. A Kelet kormányai és tekintélyei összeomlottak, új formákat kellett teremteni, de ma még képtelenek vagyunk belátni, hogy e formák miképpen kristályozódnak majd ki. Ha föltessük a kérdést: Mi fontosabb, Palesztinát pusztaságban és elhagyatottságban hagyni, vagy évtizedes cionista akarát cselekvésű átváltóztatni, akkor a felelet nem lehet kétséges. Minden józanul gondolkodó ember beláthatja. Palesztina újjáépítésének nagy civilizatorikus erejét, föltéve, hogy az újjáépítés az arabok nemzeti fejlődését nem gátolja. A zsidók pedig soha nem akarták az arabokat ebben az igyekvésükben megakadályozni. El lehet nyugodtan képzelni egy olyan Palesztinát, mint például Kanada, ahol a francia és angol civilizáció egy államterületen közös célok érdekében dolgozik, vagy egy Svájcot, ahol a német, olasz és francia kultúra gyönyörű harmóniában férnek el egymás mellett. Csak a gyűlölet tudja a cionizmus palesztinai munkáját másként interpretálni. A palesztinai zsidóktól távol áll az arab vagy a keresztény elnyomása vagy megsemmisítése.

— Weizmann beszéde nagy feltűnést keltett és az angol sajtó sósat foglalkozott vele.

— A francia szocialisták kongresszusa. Berlinből jelentik: A háború kitörése óta első ízben történt, hogy a német és francia szocialisták egy asztalnál beszéltek meg a két ország munkásságának közös ügyeit. A szocialisták kongresszusára meghívót kaptak a belga, angol és német szocialisták. Többek hozzájárulása után a kongresszus határozati javaslatot fogadott el, amelyben mindenekelőtt megállapítják, hogy az erőszak politikája az egész világon esődtől mondott és hogy Németország fizetőképességét összefüggésbe kell hozni a világgazdasági helyzettel. Olyan probléma ez, amelyet a génuai konferencián megegyezéses alapon kell majd rendezni. Egy új jóvátételi intézmény létrehozásával és a háborús adósságok eltörlésével lehet csak Franciaországot és a legázolt Belgiumot nehéz helyzetéből kiszabadítani. Csak így lehet majd a német proletariátuson segíteni, azon az osztályon, amelynek legkevésbé köze van a háború megindításához és amelynek vállára súlyosodik mégis a jóvátételi kötelezettség javarésze.

1922. március 3.

A kölesőne tanácsa előtt

2. A szövetségesek ma Ausztria segítségért kérésztértek. A tanácskozáson osztrák kiküldött, volt is. A tárgyalások nyújtó államok képviselői ama előzetes felgy Ausztria gazdasági felhasználását ellen-trák kormány nevé- egy ennek a feltétel- ban való elfogadás- nitását a legnagyobb- zóná, ezért azt jara- nöztést a népszövete- gyakorolja. Grimmnek a szövetséges kor- zót meg fogják tár- tagnak dönteni.

arországi a választás ságáért

ius 2. (Rador.) Az elhatározták, hogy a vesznek. A szocialis- roztak, mert a kor- deletét akarják előbb- ava" szerint a szo- mandátumokra vá- avazás nem lesz tit- nit keresnie a parla- párt főtörékvése a választójogot kihar- t a nép igazi akarata

satolják rszághez s Szabakát

2. A délelőtti lapok, hogy Zombort és tolják Magyarorszá- gyen a leghatározottab- hieknak semmiféle- sak arra alkalmasak, avarják és az elsza- magyarság helyzetét

Gyapjuipar Rt. szletében: Calea th Lajos-u.) 24. 1902

akon kaphatók: gyapjuszövetek endetái! uk engros!

g, Ausztria, ia nagyobb városaiba utazom

ni megbíz- Radio Cluj.

villamosági részvételre szándékosan: ul. 1. a.) világi- és erőát- l. Izzólámpák, iv- erelési anyagok és időn reklámon. — icvilágosításokat fon 403. 1290

elmébe! és Lób Avram Jancu 10. bergi és galanterie. — Pontos, szolid megrendelések pos-

Ha izléses
nyomtatványt
akar, kérjen árajánlatot az
UJ KELET
nyomdájától
Cluj, (Kolozsvár) Sír. Baron L. Pop
(Brassai-utca) 10. sz. Telefon 879.

Fregoli Raglán
gumiköppen-
divatöltöny
Neumann M.
cégnél,
Cluj, Piata Unirii
(Főter)

Hetenként friss szállítmány
Clark és olasz cernákból, D.M.C.
pamutokból, Grohmann 48 és
24-es cernákból és mindennemű
rövidárukból érkezik
Blum Testvérekhez
Nagyvárad—Oradea-Mare
Telefon 703. 1304

Salom Bajít

Tiszta fehér falak, amelyek hívják, szép asszonyszemek, amelyek cirógatnak, selymesen puha hangulatok, amikben csak a csönd duruzsol, elvillanó mosolyok, amelyek engesztelnek, pillantások, amelyek mindent megértének — zsidó szívek ilyenekre sóvárognak, mert az élet legdrágább jutalma: az édes házbéke, az imákban és zsolótárkban felmagasztalt salom bajit ezekben van. Nem könnyű eljutni odáig, nem mindekinéz könnyű és nem is egy út vezet odáig. Három generációt ismerem egy családból, apáról fiura szállt a házbéke szentültartása és megdegyik más módon jutott hozzá. A legdrágább Oszposznak az volt a jel-szava: csak ne veszekedjünk. Nem is veszekedtek, sem ő, sem a felesége.

— No — kérdezte tőle valaki — és a salom bajit?

Egyszer én hallgatók, egyszer az asszony hallgat és megvan a házbéke. Egy élünk, mint a galambok. Szóbeli mondog magának, úgy élünk, mint a tűz és a víz.

Ez már nem értette a másik. A legdrágább Oszposz nevetett és megmagyarázta:

— Pepi tűzbe menne értem, úgy szeret. Én meg vízbe mennék tőle, mert én meg úgy szeretem.

Hát a salom bajit így is elérhető, a legdrágább Oszposz mégse követte az apja szízméját. Azt mondotta: nem vezet az jóra, ha az egyik is hallgat, a másik is. Valakinek nem smakol a hallgatás. Ha az ember békén akar élni, veszekedjen. Én azt tartom: nekem kell veszekedni.

— De hol van akkor a házbéke? — csodálkoztak az emberek. A közepén Oszposz szintén bölcs ember volt és ezt mondta:

— Az én Bettim csak akkor érzi jól magát, ha veszekedhetik. Ha hallgatok, gyanút fog és azt mondja, hogy semmibese veszem. Hát veszekszem vele, hogy ne veszekedjünk.

A legfiatalabb nem követte se az apját, se az édes apja módszerét. Nem veszekedni nem lehetett, mert az ő Rézije olyan asszony volt, aki utálta a csöndet, mert az volt a babonája, hogy az ő asszonyi tekintélye menthetlenül elmerül. Viszont utálta a férje gondolat szabadságát is, mert az is az ő tekintélyét fenyegette. A salom bajit ennél fogva úgy alakult ki a legfiatalabb Oszposz Lázáiban, hogy mindig csak az asszony veszekedett, a férj pedig megkushadt. Az élete derekán Oszposz Hersi már nem tudott befejezett mon-

datokat mondani, mert tíz év óta mindig csak félmondatokban beszélt. A másik felét az asszony egyszerűen lenyeste. Aztán emberelemlékezet óta az se esett meg Oszposz Hersivel, hogy amit a mondat elején akart, azt még a közepén is akarhatta volna. Mire a mondat közepére eljutott, azt kellett akarnia, amit az asszony akart. Az asszony pedig mindig mást akart, csak azért, mert véreben volt az ellenkezés és mindegy volt neki: miért veszekszik. Jól akarta érezni magát és ő csak akkor érezte jól magát, ha mondatokat, gondolatokat és akarásokat az urába belefoghatott. És mivelhogy Oszposz Hersi szintén jól akart élni, hát hagyta hogy az asszony beléje fojtja a mondatait. A salom bajit ideáljáért feláldozta magát és tűrte, hogy csak az asszony zsörtöljön.

Legutóbb például haza siet a boltból és mosolygott az egész uton, mert feléje villantak a fehér falak, amelyek hívták, a szép asszonyszemek, amelyek meg fogják cirógatni, feléje áradtak a selymesen puha hangulatok, amikben csak a csönd duruzsol. Az édes házi csönd. Már előre örült az asszonyának, hogy az milyen drága asszony és mennyire örül, ha újságot visz neki. Most újságot visz, kedveset, igazán nagyon kedveset. Csupa ragyogás az arca, mikor a küszöbre lép.

— Rézim — mondja mosolygva — mit gondolsz, mivel találkozom?

Az asszony persze nem tudja. Nem is fontos neki, hogy megtudja. Neki csak az a fontos, hogy az ura találkozzon ment valakivel, akiről ő nem tudott semmit és mondhatott neki valamit, amiről szintén nem tudhatott semmit. Ha megvillantja a szemét és rácsap:

— No és mit mondtál neki? Mit mondtál annak a marháknak. Bizonyosan valami nagy marhaságot mondtál neki.

Oszposz Hersi megijedt. Már most hiába mondaná, hogy azzal akivel találkozott, elég okosan beszélt. És még csak jobban ingerelné az asszonyt. Legjobb ha a tagadás álláspontjára helyezkedik. Tagad. Hazudik és tagad. A salom bajitot még hazudni is szabad. Hát azt mondja:

— De hová gondolsz, Rézim? Miért gondolod, hogy mondtam valamit. Egyáltalán, semmit sem mondtam.

Rézit előnti a pirosság. — És így akarsz te imponálni. Találkozol valakivel és még csak azt se mondja, hogy poty. Jól nézek ki. Jól nézünk ki.

Oszposz Hersi érezte, hogy kutya-szorítóba jutott. Nem mondhatja, hogy

szólt valamit, nem mondhatja, hogy nem szólt. A salom bajit felett felhők kavargtak. Mit tegyen? A békét meg kell menteni. Hát így próbálta:

— Tulajdonképpen mondtam is valamit, nem is. Mert amit mondtam, azt nem is a magam nevében mondtam, hanem a tiédben. Tudod, ő az egészségedet tudakolta, aztán földicsért, hogy te milyen jó asszony vagy. Meg voltam hatva. Ha valaki megdicsér téged, sirni tudnék. Milyen jó ember ez a Grünspan és milyen nagy tisztelő, gondoltam magamban. Aztán azt is gondoltam, te is örülnél, ha meglátogatna minket és azt mondtam: Grünspan ur, a feleségem nagyon szívesen látja magát.

Rézit majdnem szétveti az indulat: — Te marha! Hát koremsa az én házam? És mi vagyok én? Szakácsné vagyok én? Mit hisz nekem vendégséget. Nekem ide ne jöjjön az a Grünspan, mert kisöprűzöm.

Oszposz Hersi le van sujtva. Uristen, csak nem enged, hogy azért a Grünspanért az ő szép házbékeje fölboruljon. Az agya zakatol és nem is hiába zakatolt. Nagyszerű fordulat pattant ki belőle. Mosolygva mondja:

— De Rézim drága, várjál hát. Hiszen nem hívtam meg. Csak nem gondolod, hogy tudod nélkül vendéget hívjak. Ellenkezőleg, azt mondtam neki: te szívesen látnád, de most nem lehet, mert...

— Mit mert? — tör ki Réziből a felháborodás. — Hogy merted mondani, hogy mert nem lehet? Micsoda marhaság az, hogy nem lehet. Az a Grünspan most azt hiszi, hogy tönkrementünk, hogy nincs szakácsné, hogy nincs szervizem, hogy én viaskosbőrön teritek.

Az asszony beszél, beszél. Oszposz Hersi pedig a nagyapjára gondol, meg a nagyanyjára, akik nem veszekedtek, aztán az apjára és az anyjára, akik közül csak az apja veszekedett és eszöndesen elmereng. A házi békét így is meg lehet védelmezni, de nem mindig. Ő náluk már csak úgy megy a dolog, ha ő hallgat és az asszony kiveszekezi magát, mert akkor aztán béke van. Oszposz Hersi tehát hallgatott... (u. p.)

Cégtáblákat

legelőbban készít

JAKAB

Starda Regala 12a. (volt Majális-u.)

Aziz Doumet

Olvasom az Uj Keletben, Aziz Doumet cikkét és örömmel olvasom az előjáróban, hogy otthon van megint az olajbarna képű csupa izom, csupa erő arabus és nem Pesten keresi babérjait és a pár koronát, amiből megebédelhetett a kis kocsmában és a másik néhány koronát, amiből telet ruhamosásra és tisztálkodásra.

Tiszta ember volt lelkieben és kül-sőkben egyaránt ez az Aziz. Hogy miképp csöppent Pestre a kuiturszomjas költő, arról talán máskor. Mert körülményes uton, kalandokkal jött, de az nem tartozik most ide. Ott volt és a pesti színházi életnek egy időben sajátos színt adott. Minden komolyabb és jelentősebb színészhez és íróhoz baráti kapcsolatai voltak, különösen Beregi Oszkár szerette, a legkitartóbban tapsolt neki a klasszikus darabokban, amelyeket annakidején becsületből adott a Nemzeti Színház — potyajegyeseknek.

Az apja valahol Mezopotámiában miniszter volt, megmutatta a fotografiáját, jól emlékszem rá. A Biblia „Bné Anak”-jai jutottak eszembe; — vállas, magas, férfias emberpéldány volt ő is. Aziz nem volt mozlim, hanem evangélikus, de inkább az ó-testamentummal foglalkozott és szívesen szerette a hitvitát. Arabul írott drámáit németre fordítva bemutatta a színházaknak, minden direktor dicsérte a nyelvezetét, elragadtatással beszélt fenkölt eszmei tartalmáról, a koncepció nagyszerűségéről, klasszicitásáról, de senkinek eszébe nem jutott előadatni őket.

— Tudom, — mondotta a jó Aziz — itt a léhaságok korszakát éli a művészet. De eljön az én időm és az én birodalmam is.

Még csak el sem szomorította a balsiker. Eljárt néhány egyetemi professzorhoz, akiket arab nyelvre és irodalomra tanított és Ignotushoz, akit szintén arabra oktattott. Szabad idejében pedig drámákat írt és szcenériákat tervezgetett.

Egyszer Reinhardt jött Pestre. Aziz felolvasott neki darabjaiból néhány részletet. Ő is dicsért és méltatott.

— Azt hittem — szólt a fiatal arab drámaíró — öntől mást fogok hallani. Azt mondták, ön eredeti ember.

És fogta a kéziratát és a kalapját és ment.

Most otthon van és ugalátszik érvényesül. Eljött az ideje és megtalálta birodalmát. (sz. l.)

Vízión

Irtá Sas László

Mélyen bent, abban a nyomasztó és ismeretlen világban, amelyet magunkban hordozunk, amely születésünk magasztos percében már többé-kevésbé titkokat temet magába, néha megnyitásoknak a rejtelmek, felpattanó titkos ajtók és a látomásos forró szeme bevilágít misztikus ködökbe...

Nem ismerem magam. Forró fejemben lázas álmok születnek, vágyak felszöknek énem sötét és lezárt kohójából és bágyadt és esüggő hangulatok aggatják tele lelkemet: mint a nyári eget a gomolygó, részeg felhők. Még mosolyokat dob ki magából a szívem, még körülhémzseg a dallamos, vidám kacaj, amely imádó ittassággal borul bele a tavaszba és hirtelen és fenyegetően néma dörej, valami messziről érkező idegen kiáltás, valami sajgó és sejtelmes fájdalom dübörög ki abból a temetőből, amelyet magammal hoztam, amikor megszülettem és amelybe életem kinlódó eszméléseiben sirtödrök támadtak, göröngyök hullottak és emlékeztető kövek emelkedtek.

Onnan néha felszólal a füzek halk sírása, onnan néha felkoppan az élettelen göröngy és megszólal a halott kő. Ott néha tör éle hasít sebet és máglya emésztő tüze sziszeg sebző jajjokat. Ott néha dermesztő éjjel van, végtelen hómezők engesz-

telhetetlen sivatagja, forró, megejtő szelek és lomha és bűnös és éhes vágyak.

Mi van ott lenn? Abban a misztériumban, amely a teremtés titkait, isteni csodákat, sok-sok, a messiás, évezredek multból elérkező ember beteljesülését rejtegeti? Életem mélyebben jár, mint a fa gyökere és nagyobb távolságot ér, mint a repülő madár. Hiszen évezredekkel érkeztem ide: ezer és ezer ember csak azért élt, küzdött, szenvedett és szeretett, hogy én *legyek*. És minden, ami az övék volt, reá maradt.

És bennem él a világ, mióta vizek és földek keletkeztek, mióta a néma mozdulatlanság isteni csodára megmozdult: a párák, a szelek, az izzások komor és fenséges násza óta. Bennem él a nomád ősember, az ősz patriarcha, a parittyás király, a legbölebb költő, a tudós orvos, a falat döngető katoná, az aranyain gubbasztó uzsorás, vándorkereskedő, egy leány, a gettóba zárt hajnal, szatócs és ő, az utolsó, egy álmodozó ember: az apám.

És ha nem tudtam volna, hogy él, egy őszi estén, amely fáradtan, messziről érkezett a hideg hegyek közé, megmondta nékem. Husz éve nem láttam. Husz nyugtalan, lobbanó és összeomló év maradt a lábam nyomában: husz olyan év, amelyben sokszor megrázkodott ott lent az a titokzatos őstálaj, amelynek földjéből fantasztikus árnyak nőnek. A

végtelet élttem — és amikor mögöttem maradt egy esztendő, visszazétem és sápadt világot láttam ott messze, ott nagyon messze, ahonnan elindultam. Idegen arcokat, idegen ösztönöket, idegen vágyakat és idegen álmokat. És ez mind, mind én voltam. Harminc éves lettem.

És husz évvel azelőtt egy lefüggönyözött szobában, fehér ágyon feküdt egy fehérarcú ember. Szemében benne lapult már a szörnyű, nagy titok: a halál. A fények légték arcáról és homloka mögött nesztelen elkészült az a roppant-nagy és megrendítően csodás világ, amely ő volt. És husz évvel azelőtt egy másik szobában, amelynek párs üvege sápadt és érő arcomat mutatta, valami büvös csodára a látás tükre osont elém. A párs, ostoba üveg tunyán mutatta arcomat, de egyszerre ez az arc, ez a gyerekkarc érne kezdett és öregedni. Ez a gyerekkarc lehullajtotta fiatalága sápadt szirmait és árnyékok és furcsa apró szövedékek lepték be, tunya, vékony ráncok és rájukshantak a gond felhői. Megismertem az arcot, az én arcomat, amely pillanatok alatt az üvegtükör homályában a jövőt mutatta. Az *apám* arca volt.

A rémület, amely karmaival behasított a megmemértő gyerekkértelemben, kiszakított a szájamon éles és metsző sikolyt. És az éles és metsző sikoly találkozott egy másik sikollyal, egy szörnyű, bucsuzó kiáltással. Az *apám* meghalt.

Husz év minden rögét áttapostam.

A felpattanó ajtókon leszállott a mélybe sok gyászoló menet, sok gyászbaöltözött vágy és leszállott a mélybe sok-sok koporsó, amelyekbe lassan és lassan eltemettem magam. Mennyi temetés volt, mennyi síratás!

És ezen az őszi estén ismét felpattant az ajtó. Halkan felnyitott, mint egy kriptá.

Forró fejemet égette a láz, sirva rohant ereimben a vér, kábultan kiáltott és esdekelt meghajszolt szívem. Az őszi este méltán szomorkodott, a hegyek fáradtan vártak sorukra. Szemembe felszállt minden tűz, ami égett bennem. Az apró fényök sötét árnyéka megnyult és nyújtzkodott. A hegyek kövei megmozdultak, elváltak az otromba hegyhátaktól és lassan és némán és kísértetiesen cammogtak le az est árnyai közé. Felsorakoztak, megszépültek és megállottak. A hold aranyírást rajzolt rájuk: különös és furcsa betűket, amelyek mintha e különös ígézet alatt elhagyták volna az imádságos könyveket, hogy szörnyű hivatást tegyenek,

Az ablaknál álltam. És lassan beléolvadtam és befolytam ebbe a különös csodába. Nem volt ott már hegy, a kövek mind elhagyták a hegyet. Nem volt ott már fény, csak szomorú és elkopott akáciák és keskeny utak és halmok, amelyeket repkény és gaz takart. Nem volt sehol világos ablak, se ház, se ember. Az egész végtelent betöltötte a sok fehér kő és a sok fekete halom. Egy

KÖZGAZDASÁG

Válsággal küzdenek az erdélyi iparkamarák

Az Uj Kelet tudósítójától.

Erdély kereskedelmi és iparkamarái a mai napig a régi törvény alapján kormányozták magukat és költségvetésük fedezésére a kereskedők és iparosok egyenes állami adójuknak tizenkét százalékát fizették illeték címen a kamarának. Ebből az illetékből rendszerint nagyobb összeg folyt be az előirányzott budgetból, a fölösleggel a törvény keretein belül a kamara szabadon rendelkezett s ezzel a kamaráknak megvolt a fejlődési lehetőségük.

A Titulescu-féle adótörvények, amelyek április elsején lépnek életbe, ugy intézkednek a kamarákról, hogy azok költségvetését a kereskedők és iparosok D. céduláris adójából az állam fedezi. Ezzel, akárcsak az autonómiájuktól megfosztott városok, a kamarák a mindenkori kormánytól és a politikai konjunkturától fognak függeni, mert nem valószínű, hogy azok a kamarák, melyek vezetősége a kormánnyal ellentétes politikai állásponton van, az elemi szükségletek fedezésére kért összegeken felül, olyan állami támogatást is kapjon, amely a kamarák és intézményeik további fejlődéséhez okvetlenül szükségesek. Vagyis az új adórendszer a kamarák gazdasági autonómiáját szünteti meg, ami a teljes autonómia felfüggesztésével egyenlő. Mert ha a kamarák élén nem államilag kinevezett, hanem szabadon választott vezetőség van is, a szükséges anyagi eszközök hiányát nem tudnak hivatásuknak megfelelni.

Erdély gazdasági életének fellendülésével a kamarák ügyköre óriásilag megnőtt. Az új törvény szerint újabb munkaeörket is csak a kormány engedélyével lehet majd alkalmazni s valószínű, hogy a minisztérium, a takarékosság elvére való hivatkozással, csak a legkritikább esetben fogja megengedni a kamarai tisztviselői kar kibővítését. Így van ez az ökirályságban is. A kamara eddig nagyobb ösztöndíjakat adott iparosoknak és kereskedőknek, akik külföldi tanulmányutra mentek. Bizonyos, hogy ezt a tételt a kormány, mint fölösleget, törölni fogja a költségvetésből, mint ahogy mintavásárok rendezésére sem fog az állampénztárból jelentékeny összegeket folyósítani.

Ez a vagyoni függés az oka annak, hogy a regátbeli kamarák egyáltalán

nagy, iszonyu nagy temető volt: végtelen kert teli sírokkal.

Elöttem magas és fekete kő. A magas és fekete körül arany betűk szikrája verte meg a szemem. Az aranybetűk egy nevet mondtak nekem: az ő nevét, az utolsóét, akitől lettem.

Az apám sírját láttam.

Összeszűrodtam a sötét szoba mélyén, amelybe nem nézett be világosság. A kályha kialudt. És akkor ott előttem, talán bennem megszólalt a hangja. És láttam, talán a szememben volt, fehér arcát. Éreztem, talán a kezemben volt, a kezét.

— Eljöttem hozzád, hogy megmondjam neked, élek!

Fejemben zított a forráság, szememben égett a kohó és szivemben zakatolt a nagy vágy: az élet vágya. Sokáig voltam beteg. Hetek múltán, amikor a láz lassan leoldotta összetört testemről bilincseit, újra születtem. Új voltam: új volt az areom fénye, a szemem lángja, a kezem, az ujjaim és új volt az a sötét és nyomasztó és mély világ is, amelyből egyszer, egy szomorú őszi estén kiléptem egy ember és azt mondta:

— Eljöttem hozzád...

Azóta tudom, hogy itt van mellettem. Hogy bennem van. Hogy bennem van ő, az utolsó, akitől lettem és a többi mind, mind, akiből az élek, szenvedtek és szerettek, hogy én legyek...

nem felelnek meg a mai gazdasági élet követelményeinek. Az ökirályság kamarái az állami monopóliumok percentuális részesedéséből tartják fenn magukat, de ez olyan bizonytalan és változó pénzügyi alap, mely a kamarák visszafelődését vonja maga után. Ezt a rendszert nem lehet Erdélybe átültetni. Ellenkezőleg, a helyes gazdasági politika azt diktálja, hogy az öromániai kamarákat kell az erdélyi kamarák nivójára emelni.

Az erdélyi kamarák múlt évi budgetje lejárt, új költségvetést pedig nem lehetett csinálni, mert nem tudni, hogy a Titulescu-féle reformok életbelépnak-e, vagy sem. A régi kamarai törvény érvényen kívül van már s most a kamarák a legteljesebb anyagi bizonytalansággal küzdenek. Még a tisztviselőiket sem tudják fizetni. Jellemzi a kamarák válságos anyagi helyzetét, mely létüket veszélyezteti, hogy a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara egyik szakemberét Budapestre akarja küldeni az ottani vámiroda tanulmányozására, mert ilyen vámirodát Erdélyben is fel akarunk állítani. Erdély gazdasági életének kimondhatatlan szüksége van erre az intézményre s a kamara mégsem tudta a hétezer lei költséget előteremteni. És hiába minden memorandum. A kormányt most a választások kötik le s az erdélyi iparkamarák — az ország gazdasági életének óriási kárára — esőd előtt állanak.

Belföld

Bukaresti tőzsde március 2-án. Valuták: Márka 61—62, leva 87—88, font sterling 555—65, francia frank 1165—70, sráji frank 25—26, líra 660—80, dragma 530—59, dinár 170—71, dollár 131—32, arany 465—67, osztrák korona 235—45, magyar kor. 20—21, szokol 225—35, lengyel m. 370—80.

Devizák: Páris 1195, London 574, Newyork 131, Prága 215, Bécs 215, Berlin 58, Budapest 1975.

Iparfejlesztési kedvezményt kaptak. A „Monitorul Oficial” február huszonhetedikén megjelent 268. száma szerint iparfejlesztési kedvezményt kaptak: Székely és Margittai fűrésztelep Brassó, Monopol likörgyár Bukarest, Lengyel Sándor és Fiai építő gyára Arad és a Forestiere Romana fűrésztelepe Cosuca, Csikmegye.

Megszervezik a kereskedőtanácsokat Erdélyben és a Bánátban. Az erdélyi és bánáti kereskedőtanácsok régen vajdud ügyét hamarosan meg fogják oldani. A szervezés munkálatait a kolozsvári Sfatul Negustoresc végzi, amelynek elnöke, dr. Pap Sándor a napokban Bukarestben járt, hogy illetékes faktorok hozzájárulását és támogatását kérje. Ez alkalommal Nicolescu, a fővárosi Sfatul Negustoresc elnöke és a hatóságok feltétlen támogatásukat ígérték a kolozsvári Sfatul vezetősége törekvéseihez. A napokban tervezet készül el, amely a szervezés alapelveit írja körül. A tervezet szerint Erdély és Bánát valamennyi kereskedőjét Sfatulokba tömörítik. Vidéken minden helységben, ahol legalább tíz kereskedő van, megalakítják a Sfatulot. Az erdélyi Sfatulok központja Kolozsváron lenne, a bánátiaké Temesváron. Az országos központ természetesen a bukaresti Sfatul maradna, amely a vidéki Sfatulok minden ügyét az illetékes minisztériumoknál és főbb hivataloknál elintézi. Ilyképpen a kolozsvári és temesvári központ a háta mögött álló vidéki Sfatulok százaival jelentős súlyra tehetne szert, amivel lényegesen befolyásolhatná a kereskedővilágot érintő kormányrendeleteket. A bukaresti Sfatul vezetősége nemcsak erkölcsi presztizsével igyekeztet résztvenni a szervezés nehéz munkálataiban, hanem anyagilag is. A szervezési propaganda költségeire már tízezer leit át is utalt és kilátásba helyezte, hogy a szervezés előrehaladásával párhuzamosan még jelentős összeget fog a sajtópropaganda céljaira előirányozni. A kolozsvári Sfatul tagjai egyelőre tagdíjaik négy százalékát adják propagandára. A napokban megalakítják

az erdélyi központokat, amelyek a vidéki helységek kereskedői körleveleiben fogják felszólítani a fiók Sfatulok megalakítására.

Nagy kölcsönt kap a CFR. a nagybankoktól. Bukarestből jelentik: Még az előző kormány alatt a CFR. vezérigazgatósága elhatározta, hogy a CFR. zilált pénzügyeinek rendelkezésére olyképen szerez nagyobb pénzügyösszeget, hogy a CFR. műhelyeit külföldi érdekeltségűeknek bérbeadja. A CFR.-nek esedékes adósságai fizetésére négyszázmillió, egyéb sürgős szükségleteinek fedezésére pedig hatszázmillió leire van szüksége. Ezenkívül a CFR. vezérigazgatójának, Tancred Constantinescunak számítása szerint a CFR. vonalainak, mozdony és koosparkjának megfelelő átszervezésére mintegy hárommilliárd lei szükséges. A bukaresti nagybankok, amikor a műhelyek bérbeadásának terve felmerült, felajánlották a kormánynak, hogy inkább együttesen megadják a CFR.-nek a szükséges kölcsönöket, semhogy az államvasutak műhelyei idegen vállalatok kezére jussanak. Most aztán a CFR. vezérigazgatósága tanácskozára hívta meg a nagybankok képviselőit, hogy ígéretük teljesítését megbeszéljék. A tanácskozások eddigi eredménye: A nagybankok azonnal folyósítják az esedékes adósságok fizetésére a négyszázmillió leit és megígérték a sürgős szükségletek kielégítésére rövid időn belül a hatszázmillió lei folyósítását is. A nagybankok mindent elkövetnek, hogy a további kétfélmilliárd kölcsönt is megszerezzék a CFR.-nek. A CFR. tehát hamarosan kibővíti műhelyeit és nagyon valószínű, hogy a CFR. egész üzletmenetét hamarosan üzletesíteni fogják. Ebben az esetben a CFR. vezérigazgatósága autonómiát kap és élére egy autonóm tanács kerül.

Kolozsvári kereskedők a prágai mintavásáron. A napokban kezdődő prágai mintavásár iránt az erdélyi kereskedők is ólankon érdeklődnek. A valuták ingadozásai dacára Románia jelenleg legtöbb iparcikket Csehszlovákiából importál, tehát érthető az egész Romániából meggyílvánuló nagy érdeklődés. A prágai mintavásáron a cseh ipar valamennyi szakmája vesz részt teljes felkészültséggel. Kolozsvárról a következők utaznak Prágába: Sámuel Jenő, Raseh Jenő, Nádas János, Polonyi Pál, Bernát Mór, Boros Bernát, Grünwald Sámuel, Farkas Ernő, Róza Mór, Molnár Jakab, Andrásovski Ede, Hoffmann Izidor, Dobó Ferenc, Weimann Miksa, Grüneld Armin, Joan Popa, Joan Bologna, Mártonffy Testvérek és Barzel Miksa kereskedők. A bukaresti pénzügyminisztérium megengedte, hogy ezek a kereskedők effektív valutában bevásárlás céljaira összesen hárommillió márkát és tízezer dollárt vihessenek magukkal.

Lehet árusítani a külföldi cigarettapapirt. Megirtuk, hogy a kolozsvári monopolgazgatóság rendeletet kapott Bukarestből, hogy a kormány a külföldről behozott cigarettapapirt és hüvely árusítását június elsejéig megengedte s így az országban levő készleteket nem kell visszazállítani külföldre. A rendeletet a monopolgazgatóság eddig csak azért nem hozta nyilvánosságra, mert a rendelet szövege nem tesz említést a cigarettahüvelyről, holott a tilalom feloldása erre a cikkekre is vonatkozik. A kiegészítő pótrrendelet a napokban fog megjönni Kolozsvárra.

Külföld

Tilos a dió, szilva és bor bevitelle Lengyelországba. Románia varsói kereskedelmi megbízottja, — mint Bukarestből írják — értesítette a román kormányt, hogy a lengyel kereskedelmi miniszter legutóbbi rendelete értelmében a szilva, dió és bor bevitelle Lengyelországba a legszigorúbban tilos.

Sopron és Hegyeshalom blokád alatt. Bécsből jelentik: Sopron és Hegyeshalom magyarországi állomások blokád alatt állanak. Minden intézkedés megtörtént, hogy a két állomásra szóló vasúti küldeményeket visszatartsák. — A CFR. vezérigazgatósága ezzel kapcsolatban intézkedett, hogy a két város részére Romániában feladott küldeményeket a feladók rendelkezésére bocsássák.

Az olasz kivétel megkönnyítése. Rómából jelentik: A vámállomásokat a kereskedelemügyi miniszter felhatalmazta több árucikk kivételének engedélyezésére. Így megengedhetik a vámállomások az új rizs és a juhsajt kivételét korlátlan mennyiségben, a tehén- és kecsketej kivételét havi háromezer mázsa sulyban.

Tárgyalások Hollandiával és Belgiummal a kincstári bonokról. Bukarestből táviratozzák: Bratiánu Vintila pénzügyminiszter tegnap a buka-

resti belga és hollandi követel hosszabb tanácskozást folytatott az e két országban levő román kincstári bonok konszolidációja ügyében.

Tárgyalnak a német kényszerkölcsönről. Berlinből táviratozzák: Azok a tárgyalások, amelyeket a pénzügyminiszter folytat a kényszerkölcsönről, előrehaladott stádiumba jutottak. A bankok, iparvállalatok és kereskedelmi vállalatok munkásainak vezetőivel fog ezügyben tanácskozni a pénzügyminiszter.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Shakespeare-est a magyar színházban

Shakespeare legbájosabb vigjátékát, a „Szentiványi álmat” hozta tegnap színtre a kolozsvári magyar színház. Az előadás mérlege lesújtó volt. A hiba vagy Shakespeareben, vagy a színészekben lehetett, mert a felvonásvegeket szinte kínos esőndel fogadta a nézőtér: egyetlen taps sem hallatszott. A közönség megértésében semmiesetre se volt hiba. Tanúság erre, hogy már régóta nem láttunk olyan zsufolásig telt házat és annyi ünnepiesen várakozó arcot a magyar színházban, mint tegnap este. A közönség úgy látszik még tudja méltányolni és érteni Shakespeare-t. Kár, hogy a magyar színház művészi együtteséről ezt nem lehet olyan határozottan állítani. Az előadás elejétől végéig minden várakozáson alul maradt. A vigjáték harmas-egy cselekvényét, Oberon és Titánia szerelmi viszályát, az athéni szerelmesek földi históriáját és a derék kézművesek kacagatót egységűségeit, amiket Puck csinyjei mind egyetlen és egybe fonódó tarka arabeszké kuszál össze, az előadás nem tudta folyamatos egészéssé önteni: mindenki magának játszott és majdnem mindenki rosszul. Az olyan bosszantó stilszerűtlenségeket, hogy Theseus magasszáru sárga lovaglósizmában jön a színpadra, nem is akarjuk említeni. De megállapítandó, hogy ez a sárga lovaglósizma majdnem minden klasszikus darabban előstilszerűtlenedik. Legutóbb az Ember tragédiája Miltiadesz jelenetében láttuk, ahol egy tunikás görög polgár lábán ék-telenkedett. Az athéni ifjakat Táray és Forgács adták. Mindketten elfelejtették, hogy Shakespeare-t is lehet természetes gesztusokkal és természetesen hanghordozással megjátszani. Zubolyból és halhatatlan társaiából, Leóvey, Bérczi, Pattantus és Berki Jóska valóságos siralmas figurákat csináltak. Hiába, itt nem csak helyzetkomikumról van szó, hanem a shakespearei jellemkomikum dominál: ezt erősen át kell érteni és megjátszani. Az előadásban alig-alig volt egy kiemelkedő pont, melyen megelégedéssel időzhetett a szem. Ilyen volt mindenesetre Poór Lili Titániaja, Baróti Erzsi Hermiaja és Lengyel Vilmos Oberonja. Mind a hárman művészi, szépet produkáltak, de az estet nem tudták megmenteni. Puck halás szerepét Izsáki Margit adta. Néha neki is sikerült egy-egy igaz hangot megütni. A fiatal erők közül Hajnal Klári és Táray Böske érdemelnek említést. Az egész előadást Mendelssohn klasszikus zenéje kísérte végig, Bródy karmester vezetésével. A színpad mögött Rózsa Ili és Susnek Anna szépen énekeltek. Befejezésül pedig: Nagy Gyula és Pattantus shimmyt táncoltak a Mendelssohn zenéjére.

(g. j.)

MAGYAR SZÍNHÁZ

Heti műsor

Péntek: Stambul rózsája. (Pintér Böske vendégjátékával. Általános bérletszűnetben. Premierhelyárakkal.)

Szombat d. u.: Szerelm vására. (Igen olcsó 1/2-ára leszállított helyárakkal.) Szombat este: Artatlan Zsuzsi. (Pintér Böske vendégjátékával. Általános bérletszűnetben. Premierhelyárakkal.)

Vasárnap d. u.: Mánás Miska. (Olesó hely-
árakkal.)
Vasárnap este: Két árva. (Általános bérlet-
szűnetben. Rendes helyárakkal.)
Hétfő: Gazdag lány. (Ujdonság, 4-odszor.
Rendes helyárakkal. Napibérlet 107.
szám. C.)
Kedd: Alarcok. (Ujdonság, 5-ödször. Rendes
helyárakkal. Napibérlet 108. szám. D.)
A műsorra tűzött előadások jegyei előre
megválthatók a színház pénztáránál.

A Bálvány. Poór Lili, Izsáky Margit,
Hajnal Klári, Táray Böske, Táray Ferenc,
Jéonovics Jenő, Forgács Sándor, Izsó Miklós
és Berky József fogja játszani Földes Imre
legújabb darabjának, a Bálvány-nak főszere-
peit. A Bálvány az idei budapesti színházi
évad szenzációja volt. A Vigaszínházban olyan
sikert aratott, a melyre igen ritkán van
példa. Nálunk a jövő hét közepén lesz a
Bálvány premierje.

Alarcok és Gazdag lány. Az idei évad
két nagy sikert üdöngött, a Gazdag lány-t
és az Alarcok-at tüzte ki a jövő hét első
két estélyére a színház. Szentes Béka mulat-
ságos Gazdag lány-át hétfőn fogják adni.
Kedd este Bíró Lajos négyfelvonásos drá-
mája, az Alarcok, kerül előadásra. A
Gazdag lány és az Alarcok előadására már
most árusítják a jegyeket.

Két árva. Vasárnap este a legnépszerűbb,
a leghatásosabb dráma, a Két árva fog ismét
színpadra kerülni.

Egyetem mozgó: Pénteken, szombaton
a francia Pathé-gyár artisztikus drámai jelo-
nete, A szív kiáltása. Női főszerepben Flo-
rence Reed. Vasárnaptól kezdődőleg A kur-
tján lánya, óriási erkölcsdráma, főszerep-
ben az új filmesillag, Mia Pankau.

Apolló mozgó: Pénteken, szombaton,
vasárnap nagy Nordisk-sláger, Puttiárné,
film-dráma, főszerepben Ebba Thomsen.
Szombaton, vasárnap a rendes műsor mellett
Sándor János király királyi látogatása
Bukarestben, Maria királyi hercegnővel
való eljegyzése alkalmával.

Uránia mozgó: Pénteken, szombaton a
dialmas Ravenger-sorozat negyedik és be-
végző része, Pénteken a rendes műsor
mellett Sándor János király látogatása
Bukarestben. Vasárnap nagy cirkusz-
atrakció, Fekete álarc alatt. Látványos
dráma, főszerepben: Lotte Neumann és
Milly Wessely.

Felolvasó szerkesztő: MARTON ERNŐ
Kiadó: KADIMA Kiadóvállalat r.t.
Hirdetéseket milliméteres állásbás szerint ves-
fel a kiadóhivatal.

Értesítjük a t. ipari telepeket,
gazdaságokat, üzleteinket, hogy

Nagyváradon, Nagy piac-tér 14. szám. alatt fióküzletünket megnyitottuk.

Budapesti főüzletünk mintájára
raktáron tartunk mindennemű
műszaki és üzemszükségleti cik-
keket, szerszámokat, armatu-
rákat, gummiárúkat, kenőanya-
gokat, gáz, forrasztókat, autó-
alkatrészeket, motorokat, mo-
toralkatrészeket, gazdasági mal-
mokat, valamint, mint a Kaszák-
féle csavarárugyár egyedárúsítói,
mindennemű csavarárúkat.

Tisztelettel kérjük,
hogy nagybecsű
rendelvényeikkel

nagyváradai fiókunkhoz fordulni sziveskedjék,

mely minden megrendelést eredeti
gyári árak mellett a legpontosab-
ban fog teljesíteni.
Kiváló tisztelettel

Wohanka és Társa R. T.
Budapest,
V., Vilmoscsászárt-ut 76. szám.

Utazó bőrönd és táska
legjobb minőségben kapható
Farmati bőröndösnél
Cluj, Str. Memorandului (Unió-u.) 16.

Kereskedők figyelmébe! Rózsahelyi és más gyártmányú szövőfonal
és Grohman fejte kapható
Judovits Lázár engros üzletében
Cluj, Calea Regele Ferdinand 11. (Wesselényi-utca). Telefon 8-58. Bejárat
a Szép-utcai oldalon.

Nagymennyiségű lámpaárú, cseh
táblaüveg, karlsbadi porcellán és
Ditmár-féle lámpaárú értékesít.

DEUTSCH R. I.

üveg és porcellán nagy-
kereskedés részvénytársaság

Oradea-Mare — Nagyvárad
Str. Nicolae Jorga (v. Zöldfa-u.) 4.
1311
TELEFON 71.

Pontos és szolid kiszolgálás.

Gutfried és Hershovits
Oradea-Mare — Nagyvárad
Plata Unirei 12.
1289

Erdély legnagyobb és leghíresebb
importőrjei. Állandó gyári lerakót
Chemnitz kötött-szővött árúban,
ugymint horgolt nyakkerdők, minden-
nemű harisnyák, szövetek, sálak stb.
Nagy raktár mindennemű Harlandi
olasz D.M.C. cernák és pamutokban.

Megrendeléseket postán eszközlünk.

1279 **LLOYD** az előkelő zsidóság talál-
kozó helye. Bankettek, la-
kodalmak legjobb kivitel-
ben és a legutányosabb Cluj, Mátyás király-ut és
0000000 árban. 0000000 Unió-utca sarok 0000000

ÉTTEREM

Paplan, matrac, ágynemű készen és
rendelésre tegolcsobban 1213

Stern-nél

Cluj,
Bocskai-u. 9. sz. alatt szerezhetők be.

Szarut, szaruhegyet, aggancsot, husolást
és csontot, valamint mindennemű hím-
hulladékokat legmagasabb napi árban vásárol

Szaru- és csontárugyár Rt. Cluj

1310

**A (lipcsei) leipzigzi vásáron megbizot-
tam Fischer Marcell személyesen át-
vesz komplett vagon és darabáru
küldeményeket Romániába való
szállításra a leggyorsabb lebonyolítás
saját kísérelőkkel biztosítva.**

**Díjtételeim a legelőnyösebbek.
Mindennemű megbízást elváll-
lalok. Megbizottam irodacime
a lipcsei lapokban.**

König-szálloda Arad.

Spanyol nátha ellen a leghatásosabb óv- és gyógyszer az orvosilag javasolt Marty Cognac

ovettel hosszabb
az e két or-
kinestári bonok
en.
émet kényszer-
táviratozzák:
helyeket a pénz-
kényszerkölcsön-
amba jutottak. A
és kereskedelmi
vezetőivel fog
a pénzügyi-
ÜVÉSZET
re-est
nházban
osabb vigjáté-
álmot" hozta
ozsvári magyar
nérelege lesújtó
Shakespeareben.
ehetett, mert a
kinos esond-
egyetlen taps
zónsög megér-
se volt hiba.
nár régóta nem
isig telt házat
várákozó arcot
n, mint tegnap
látszik még
érteni Shakes-
magyar színház
ezt nem lehet
llítani. Az elő-
inden várako-
vigjáték há-
t, Oberon és
lyát, az athéni
stóriáját és a
acagató együ-
esinyjei mind
ód tarka ara-
az előadás nem
ésszé önteni:
játszott és
rosszul. Az
lszerütlensége-
gasszáru sárga
n a szín-
juk említeni.
gy ez a sárga
nem minden
lőstilszerütlea-
ber tragédiája
láttuk, ahol
gár lábán ök-
ifjakat Táray
indkettén el-
spearet is le-
sokkal és ter-
ssal megját-
thatatlan tár-
zi, Pattantus
ggal siralmas
iába, itt nem
ol van szó, ha-
ellemkomikum
t kell érteni
adásban alig-
dó pont, me-
időzhetett a
enesetre Poór
zsi Hermiája
peronja. Mind
épet produkál-
tudták meg-
zerepét Izsáki
ki is sikerült
egütni. A fia-
klári és Táray
tést. Az egész
klasszikus ze-
ly karmester
falak mögött
Anna szépen
pedig: Nagy
limmyt táncol-
ére.
(g. j.)
NHÁZ
intér Böske ven-
os bérletszűnet-
kal)
sára. (Igen olesó
árakkal.)
si. (Pintér Böske
lános bérletszű-
akkal.)

